

MORO PREDSTAVIL SVOJO VLADO PARLAMENTU

Globoke posledice novega političnega preokreta

Veliko zanimanje za parlamentarno razpravo in izid glasovanja o zaupnici - Socialistična stranka pred razkolom - Stališča opozicije

Danes (četrtek, 12. decembra) je novi ministrski predsednik Aldo Moro predstavil parlamentu svojo sredinsko-levičarsko vlado. V programatičnem govoru je obrazložil smernice nove vlade, pri čemer je razvil vse glavne točke programa, ki so ga odobrile stranke, katere tvorijo novo vladno koalicijo. Po teh programatičnih izjavah se v poslanski zbornici začela razprava, ki se bo predvidoma zaključila sredi prihodnjega tedna z glasovanjem o zaupnici novi vladi. Enaka razprava bo zatem v senatu. Pričakuje se, da bo vprašanje zaupnice rešeno še pred božičnimi prazniki.

Politični opazovalci soglasno trdijo, da razprava v parlamentu ne bo prinesla nobenih presenečenj, češ da gre tokrat za vlado, kateri je že vnaprej zagotovljena takšna večina, kakršne ni doslej že dolgo imela nobena italijanska vlada. Štiri stranke, ki sestavljajo vladno koalicijo, imajo namreč v poslanski zbornici 386 poslancev od skupnega števila 630. Krščanski demokrati imajo 260 predstavnikov, socialisti 87, socialni demokrati 33 in republikanci 6. Ker vlada prejme zaupnico, če zanjo glasuje absolutna večina poslancev (316), bi moralo predstavljati zgornje število 386 parlamentarcev sredinsko-levičarskih strank dovolj trden ščit pred napadi združene opozicije; tembolj, ker je v senatu razmerje sil še mnogo bolj ugodno za vladno koalicijo.

PRI DEMOKRISTJANIH

Za potek parlamentarne razprave in za izid glasovanja pa vlada v italijanski javnosti kljub vsemu veliko zanimanje. Sestava sredinsko-levičarske vlade je bila namreč prevažen politični dogodek, da bi ne pustil globokih posledic tako v vrstah samih vladnih strank kot v vrstah skrajne leve in celotne desne opozicije.

Ce sodimo po zadnjih dogodkih v okviru štirih sredinsko-levičarskih strank, smemo že sedaj trditi, da vlada ne bo prejela vseh 386 glasov, ki smo jih prej omenili. Najprej še ni popolnoma gotovo, da bodo za zaupnico glasovali vsi krščansko-demokratski poslanci. Desničarska struja, katere najvidnejši predstavnik je bivši ministrski predsednik Scelba, je ponovno izjavila, da nasprotuje Morovi vladi, in je za sedaj napovedala, da se ji bo upirala v »okviru stranke«. V parlamentu pa bi zanjo glasovala le zaradi »strankarske discipline«. Poznavalci razmer v demokristjanski stranki pa predvidevajo, da bodo ne-

kateri njeni posamezni predstavniki gotovo glasovali proti zaupnici.

PRI SOCIALISTIH

V vrstah socialnih demokratov ni baje nobenega disidenta, od republikancev pa je že sedaj gotovo, da bo proti vladi glasoval bivši obrambni minister Pacciardi.

Največ težav pa je vsekakor pri socialistih, kjer je novi politični preokret pustil tako globoke posledice, da je, kot vse kaže, še vedno v nevarnosti enotnost stranke. Njena levičarska struja, kateri po ugotovitvah na zadnjem strankinem kongresu pripada skoraj 40 odstotkov vpisanih članov, se očitno ne more ali noče sprijazniti z novo politično stvarnostjo ter napoveduje Nennijevi avtonomistični večini odločen boj. Se bo ta boj vodil samo v okviru stranke, kot je predvideno in dovoljeno po njenem statutu, ali pa bo zavzemal tudi druge oblike, kot bi na primer bilo glasovanje proti zaupnici novi vladi, se pravi tudi proti socialističnemu predstavništvu v vladi? To je vprašanje, ki si ga danes mnogi postavljajo in na katero najvidnejši predstavniki levičarske struje še niso jasno in dokončno odgovorili.

Za sedaj le napovedujejo opozicijo proti vladi in tudi ne izključujejo možnosti, da se stranka razcepi, vendar določeni znaki kažejo, da gre le za taktično potezo, s katero hočejo izsiliti, da jim avtonomisti poverijo več vodilnih mest v stranki. Zavedajo se namreč, da sedanje stvarnosti ne morejo sami spremeniti, in računajo, da se jim bo s časom posrečilo pridobiti večino

stranke zase, s čimer bi bilo konec tudi sedanje vlade. Če je takšno gledanje pravilno, pa bodo pokazali bližnji dogodki.

Proti nasprotnikom v lastni stranki, ki grozijo z razkolom, pa je že odločno nastopilo avtonomistično vodstvo ter v strankinem glasilu napisalo, da bi se levičarji sami izključili iz stranke, če bi glasovali proti vladi, kajti socialistične množice bi jim takšnega koraka ne mogle odpustiti.

VEČINA ZAGOTOVLJENA

Kljub vsem polemikam in preprirom v vrstah dveh največjih vladnih strank pa je po splošnem mnenju že sedaj izključeno, da bi Morova vlada ne prejela zaupnice, ker je v poslanski zbornici skupno le 20 socialističnih in demokristjanskih poslancev, ki bi si upali javno nastopiti proti vladi in torej tudi proti volji večine svojih strank.

Od strank, ki bodo gotovo ostale v opoziciji, so zdaleč najmočnejši komunisti. Ti imajo v poslanski zbornici 160 poslancev. Stališče, ki ga bodo zagovarjali med bližnjo razpravo in tudi kasneje, je razvidno iz pisanja njihovega tiska in iz poročil z zadnjega zasedanja strankinega osrednjega odbora. Komunisti obsojajo tako sestavo Morove vlade kot njen program ter trdijo, da gre le za zamenjavo na vodilnih mestih, v programu vlade pa da so prevladala stališča demokristjanske desnice. Pri tem posebno ostro napadajo Nennija ter mu očitajo, da skuša speljati stranko na socialdemokratske pozicije tako glede zunanje kot notranje politike.

Za krepitev demokracije in njenih institucij

Komunisti napovedujejo, da bodo vodili boj proti vladi zlasti na sindikalnem področju, s čimer računajo, da bodo spravljali v neprijeten položaj socialiste, ki se bodo kot razredna stranka težko upirali zahtevam delavcev, po drugi strani pa bodo soodgovorni za celotno vladno politiko.

Cilj komunistične politike bo vsekakor ostal samo eden: kako preprečiti, da bi stranka ostala osamljena in s tem postopno zgubljala na vplivu in udarni moči. V tej zvezi je zanimiv članek, ki ga je za komunistično glasilo »L'Unità« pred dnevi napisal glavni strankin tajnik Togliatti. Ta med drugim poudarja, da danes tudi komunisti sprejemajo večstrankarski politični sistem, in naglašja, da je takšen sistem

celo potreben glede na »zapletene politične in socialne razlike, ki so značilne za visoko razvite kapitalistične družbe z demokratsko tradicijo.« Medtem ko je bila nekoč socialistično usmerjena — nadaljuje Togliatti — le prva vrsta delavskega razreda, so danes v to smer obrnjene široke plasti delovnih množic in tudi srednji sloj ter izobraženci. Očitno je — pravi Togliatti — da vse te sile ne morejo pripadati samo eni stranki. Komunisti se danes ne zavzemajo več za ljudsko fronto, kot so se zavzemali v preteklosti, ko so bili povsem drugačni pogoji. Tudi ko bo delavski razred prišel na oblast — zaključuje Togliatti — bodo lahko obstajale različne stranke.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 15. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: Bliisk nad Pacifikom, pustolovska zgodba (Dušan Pertot), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični ansambli; 15.30 Radijska novela — William Thackeray: »Barbazure«; 18.30 Po društvih in krožkih: »Godbeno društvo Nabrežina« (Saša Martelanc); 21.00 Iz slovenske folklorne — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Lepa Vida in njene posestrime«; • PONEDELJEK, 16. decembra, ob: 11.45 Jugoslovanski pevci in orkestri; 12.15 Iz slovenske folklorne — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Lepa Vida in njene posestrime«; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 18.30 Skladbe za kvartete in kvintete; 19.15 Radijska univerza — Sveta brata Ciril in Metod — Stojan Brajša: »Dediščina svetih bratov«; 21.00 Gian Carlo Menotti: »La medium«, opera v dveh dejanjih. Približno ob 21.30 Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar). • TOREK, 17. decembra, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna jugoslovanska simfonična glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Zbrane melodije; 21.00 Pregled italijanske dramatike — Josip Tavčar — Jože Peterlin: Ljudska komedija in burka v renesansi; 21.50 Slovenski solisti. Koncert violista Srečka Zalokarja, pri klavirju Jelka Suhadolnik-Zalokar. Mihajlo Glinka: Nedovršena sonata za violo in klavir. • SREDA, 18. decembra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 13.30 Izbrali smo za vas; 18.00 Znanstveni leksikon; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije. Približno ob 21.25 Knjižne novosti — Martin Jevnikar: Milan Segar: »Deček s piščalko«. • ČETRTEK, 19. decembra, ob: 12.15 Po društvih in krožkih: »Godbeno društvo Nabrežina« (Saša Martelanc); 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Solistični koncert; 19.15 Širimo obzorja: »Lik in vloga dramskega režiserja« (Adrijan Rustja); 21.00 »Ograd«, zgodba (Janez Jalen — Joško Lukeš), igrajo člani RO. • PETEK, 20. decembra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljice, pripovedk, legend. »Cučežna kokoš« (Jurij Slama); 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Radijska univerza — Leonida Rosino: Vesolje okrog nas: »Radijsko sondiranje Rimske ceste«; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Obletnica meseca — Rado Bednarik: »Zgodovinar Theodor Mommsen ob 60-letnici smrti«. • SOBOTA, 21. decembra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Po tujih krajih; 14.40 Pojeta kvarteta »Cetra« in »Due più due«; 15.30 »Imenitna družina«, drama v treh dejanjih in štirih slikah (Fabrizio Sarazani — Maks Sah), igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil; 18.00 Poglavlja iz zgodovine solvenske književnosti — Vinko Beličič: »Trubar neutrudno piše in tiska«; 19.15 Družinski obzorik; 20.45 Zbór »France Prešeren«, ki ga vodi Peter Lipar; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

15. decembra, nedelja: Kristina, Jernej
16. decembra, ponedeljek: Albina, Danica
17. decembra, torek: Lazar, Živko
18. decembra, sredo: Radko, Gracijan
19. decembra, četrtek: Urban, Darko
20. decembra, petek: Svetozar, Julij
21. decembra, sobota: Tomaž, Tomislav

CESTE V ITALIJI

V načrtu je, da bo imela Italija čez 6 let približno 215.000 km cest. Med temi bo 49.000 km avtocest, 35.000 kilometrov državnih in 89.000 kilometrov pokrajinskih cest; mestnih in občinskih bo pa 215.000 kilometrov.

Globoke posledice novega političnega preokreta

(Nadaljevanje s 1. strani)

Preočito je, da se Togliatti s temi novimi teorijami skuša braniti pred glavnim očitkom zlasti Nennija ter njegovih so-mišljenikov (kot v ostalem vseh demokratov), ki se prav v tem vprašanju — demokracije izvajanja oblasti — bistveno ločijo od komunistov. Togliatti se končno zavzema, da bi prišlo do stikov in sodelovanja med tistimi silami, ki jim je »določena osnova skupna«, pri čemer pa naj vsakdo ohrani svojo »tradicijo, organizacijo in osebnost«. Tem silam se ne sme postavljati problem izbire, temveč je treba med njimi sprožiti razpravo, ki naj omogoči, da komunisti, socialisti, socialdemokrati in katoliške organizacije primerjajo svoja stališča ter izdelajo nekaj skupnega. »Namesto da bi socialisti ubrali to pot — pripominja italijanski komunistični prvak — so pristali na politični načrt, ki so ga zamislili konservativni voditelji Kršč. demokracije kot manevar, da se razcepi delavski razred in s tem zmanjša teža socialistov in političnih sil, ki težijo k socializmu. S tem pa so se socialisti osamili in izstopili iz tabora, ki se bojuje za socializem.«

V opoziciji bodo končno ostali liberalci in novofašisti ter monarhisti, od katerih so le liberalci tisti, ki morejo vladi povzročiti kakšno resnejšo preglavico.

Razen reform in drugih ukrepov, ki jih bo nova vlada skušala izvesti v vsakdanjem

Začela se je razprava proti 68 Južnim Tirolcem

Pred porotnim sodiščem v Milanu se je v ponedeljek pričela razprava proti 68 Južnim Tirolcem, obtoženim politične zarote in atentata na varnost in celovitost države. Za te zločine je po obstoječem kazenskem zakoniku predvidena tudi dosmrtna ječa. Priporniki so nadalje obtoženi, da so v letu 1961 razstrelili celo vrsto električnih opornikov in povzročili z drugimi podobnimi atentati ogromno materialno škodo in tudi zakrivali smrt nekega cestarja.

Od 68 pripornikov, ki so povečini kmetje, delavci, obrtniki in mali trgovci iz raznih krajev Južne Tirolske, je najbolj znan dr. Hans Stanek, bivši glavni tajnik Južnotirolske ljudske stranke.

Za to razpravo, ki ima vsekakor izrazito politično obeležje, vlada, kot je razumljivo, veliko zanimanje ne samo v Južni Tirolski, temveč tudi v sosedni Avstriji. O njej objavljajo vsi avstrijski listi dolge članke na prvih straneh.

Obtožence brani odvetniški kolegij, sestavljen iz 37 članov, med katerimi sta tudi južnotirolski senator dr. Sand in znani italijanski pravnik prof. Delitala. V imenu odvetniškega zbora je dr. Sand prvi dan razprave izrazil upanje, da se bo »proces zaključil z vsestransko pravično razsodbo in zlasti s človeškim razumevanjem za to človeško žaloigro.«

»Z upanjem zremo — je še pristavil južnotirolski senator — v ta sodni dvor in želimo, da bi milanski sodniki izrekli objektivno in nepristransko razsodbo. Četudi z vseh strani prihaja v sodno dvorano politika, upamo — je še dejal dr. Sand — da zato ne bo uhajala skozi okna dvorane pravica.«

življenju v državi, je že sedaj jasno, da je sedanji preokret sprožil ali vsaj pospešil živahno idejno in politično dejavnost v širokih ljudskih množicah, kar lahko samo koristi krepitvi demokracije in njenih institucij v državi.

—0—

Po Gospodovih stopinjah

Napovedani papežev obisk v Sveti deželi od 4. do 6. januarja je vzbudil po vsem svetu izredno zanimanje, čeprav je sv. oče izjavil, da pojde v Palestino kot preprosto romar po Gospodovih sledovih. Odletel bo z italijanskim potniškim letalom, ki ne bo imelo nobenih posebnih sprememb, razen prenosljivega oltarja. Pavla VI. bodo spremljali državni tajnik in nekateri visoki vatikanski dostojanstveniki. Papeževo letalo bo pristalo na letališču v Ammanu. V nedeljo bo Pavel VI. romal v svete kraje, ki leže v Jordaniji in v Izraelu. V cerkvi sv. groba bo opravil slovesno daritev. V Jeruzalemu in v Ammanu so že v polnem teku velikanske priprave za sprejem izrednega gosta, prvega poglavarja Cerkve po sv. Petru, ki bo hodil po Sveti deželi. Izdali bodo tudi posebne spominske znamke; prehod preko skrbno zastražene meje med obema sovražnima republikama bo za to izredno priložnost olajšan. V Jeruzalemu bo papež sprejel tudi nekatere pravoslavne cerkvene kneze. Iz Betlehema bo pa naslovil na ves svet poslanico »Mir ljudem na zemlji...«

SE ENA NOVA DRŽAVA V AFRIKI

Ob južni afriški obali je v ponedeljek, 9. t. m., prvič zaplapolala zastava nove države, katere ozemlje obsega dva otoka — Zanzibar in Pembo. Po 73 letih angleškega kolonialnega gospostva je bila obema otokoma priznana državna neodvisnost.

Nova država ima le 300 tisoč prebivalcev, njeno ozemlje pa meri 2642 kvadratnih kilometrov. Prebivalci so Črnici, ki govorijo suahilski jezik. V deželi živi tudi močna arabska manjšina, ki predstavlja okrog 30% vsega prebivalstva.

SVETOVNI ZBOR KOMUNISTOV

V petek je objavila »Pravda«, glasilo sovjetske komunistične stranke, pozornost vzbujajoč poziv na vse sorodne stranke sveta. V uvodniku piše, da se je marsikaj spremenilo od zadnje svetovne komunistične konference v letu 1960. Pojavila so se različna mnenja in razkoli v komunističnem taboru, ki veselijo samo naše imperialistične sovražnike, prav »Pravda«. Zato predlaga, naj bi se vse komunistične stranke zbrale na svetovni posvet, kako premestiti notranja nasprotstva in utrditi politični ter gospodarski sestav svetovnega socializma.

Nadalje poudarja načelo mirnega sožitja, a dostavlja, da gre pri tem samo za medsebojne odnose med državami, nikakor pa ne za prekinitve razrednega boja proti kapitalizmu. Komunistična borba za mir ni, po mnenju »Pravde«, isto kar meščanski pacifizem.

Iz poziva zveni skrb sovjetske partije, da zgubi v trenju s kitajskimi tovariši svoje vodilno mesto.

»MEDTEM KO JE LJUDSTVO UMIRALO OD LAKOTE, SMO ŽITO IZVAŽALI«

Pomembne napovedi Nikite Hruščova

Na zadnjem zasedanju osrednjega odbora sovjetske komunistične stranke je govoril tudi ministrski predsednik Hruščov ter predvsem obravnaval vprašanje kmetijstva, ki je letos, kot znano, zašlo v hudo krizo. Iz podatkov, ki jih je navedel, je razvidno, da je letošnji pridelek žitaric za približno 18-19% manjši kot leta 1962. Glavni vzrok tega nazadovanja — je poudaril Hruščov — je treba pripisati neugodnim vremenskim prilikam, vendar to še ni vse. Za korenito izboljšanje kmetijskega gospodarstva je sovjetski voditelj napovedal obširen sedemletni načrt, ki se bo zaključil leta 1970. Ta predvideva v prvi vrsti ogromne naložbe (skupno 42 milijard rublov ali okrog 29.400 milijard lir) v kemično industrijo, ki naj proizvaja predvsem umetna gnojila. Hruščov je priznal, da je kmetijska kriza odvisna tudi od odločno prenizke uporabe umetnih gnojil. Medtem ko ameriški kmetovavci porabijo 220 kg umetnih gnojil na hektar, znaša sovjetska potrošnja le 62 kg.

Sovjetski predsednik je nadalje napovedal korenit preokret tudi v načinu pridelovanja. Višina pridelka ni toliko odvisna, kot dokazuje stanje v gospodarsko razviti deželah na Zahodu, od površine obdelovalne zemlje, temveč v prvi vrsti od smotrne načina obdelovanja, pri čemer igrajo veliko vlogo mnogi činitelji, kot so izbrano seme, umetna gnojila in vsi sodobni znanstveni izsledki.

Za dosedanje kmetijsko politiko Nikite Hruščova pa je bilo značilno, da je posvečala največjo pozornost bonifikaciji in kolonizaciji prostranih ozemelj v sovjetski Aziji. Ta politika pa očitno ni dala pričakovanih uspehov.

Hruščov je priznal, da je Sovjetska zveza zaradi slabe letošnje letine morala kupiti več milijonov ton žitaric (po zadnjih računih okrog 9,3 milijona ton) v kapitalističnih državah. Pri tem je zavrnil očitke, ki očitno prihajajo od njegovih notranjih nasprotnikov, češ kako je mogoče, da Sovjetska zveza mora danes uvažati žitarice, medtem ko jih je pred desetletji, ko je bil pridelek znatno manjši, celo izvažala. »Medtem ko smo leta 1947 žito izvažali, se je dogajalo — je dobesedno izjavil Hruščov — da je ljudstvo v določenih krajih naše dežele stradalo in celo umiralo zaradi po-

manjkanja hrane. Če bi hoteli nadaljevati politiko Stalina in Molotova, bi tudi sedaj lahko žito izvažali. Toda partija je takšne metode enkrat za vselej obsodila in odpravila.«

Na področju kemične industrije je predvidena zgradnja 200 novih tovarn in preureditev 500 že obstoječih podjetij. Za izvedbo tega načrta je Hruščov napovedal, da bodo sprejeli tudi dolgoročno posojila kapitalističnih družb, če se bodo te družbe zadovoljile s »poštenim zaslužkom«.

Poleg spremembe v kmetijski politiki, predstavlja zadnja napoved največjo novost z zadnjega zasedanja sovjetskih komunističnih voditeljev, kar ponovno dokazuje, da sovjetski politiki in družbi nastajajo velike spremembe.

—0—

PRICELA BO GRADNJA PROGE KOPER - PREŠNICA

Te dni je bilo uradno potrjeno, da se prihodnje leto začne graditi železniška proga Koper - Prešnica. Glede na čedalje večji razvoj koprške luke je zgradnja železnice, kot poudarjajo pristojni slovenski gospodarski krogi, neodložljiva. Luka je namreč letos do začetka decembra dosegla 600 tisoč ton pretovora blaga, medtem ko je v letu 1962 promet znašal skupno 269 tisoč ton.

Za sedaj bodo zgradili le industrijski tir, za kar je predviden izdatek 3,5 milijarde dinarjev. Proga bo dolga 31,2 km in se bo priključila že obstoječi železniški progi Divača - Pulj pri Prešnici. V začetku je predvidena motorna vleka, vendar bo proga že sedaj tako zgrajena, da se bo lahko z nadaljnjo investicijo 1,5 milijarde dinarjev elektrificirala, s čimer se bo promet dvignil za 40%.

VISOKA ODLIKOVANJA

Prejšnji teden je izdal novi ameriški predsednik Lyndon Johnson odlok o pode-

litvi najvišjega ameriškega civilnega odlikovanja, svetinje za svobodo, enaintridesetim osebnostim. Odlikovanje je ustanovil leta 1954 predsednik Truman za zasluge, katere si je kdo pridobil za varnost Združenih držav. Predsednik Kennedy pa je določil, naj se to odlikovanje podeljuje tudi osebam, zaslužnim za svetovni mir in za kulturno tvornost.

Seznam zadnjih odlikovancev je sestavil Kennedy sam, malo pred svojo smrtjo. Na prvo mesto je postavil papeža Janeza XXIII. Sedanji predsednik je pa kot drugega uvrstil v seznam rajnega predsednika Kennedyja. Med drugimi odlikovanci sta letos tudi dva črnca: pevka Marian Anderson in diplomat Ralph Bunche.

MIROVNE NAGRADE

Svedski kralj Gustav Adolf je v torek podelil Nobelovo mirovno nagrado za mir znanstveniku Linusu Paulingu. Profesor Pauling je bil odlikovan že leta 1954 z Nobelovo nagrado za kemijo. Novo nagrado je pa dobil, ker je organiziral znanstveni svet proti atomskim poskusom in je pogumno pozval vse znanstvenike sveta, naj nastopijo za splošno razorožitev. Drugi nagrajenec za mirovna prizadevanja je Mednarodni odbor Rdečega križa.

Moč Amerike

Ameriški predsednik Johnson je imel v torek razgovore z voditelji demokratske in republikanske stranke glede varnosti Združenih držav. Predsednik je izjavil, da je Amerika vojaško dovolj močna, da se upre vsakemu napadu od katerekoli strani. Država razpolaga ne samo z običajnim orožjem, marveč tudi z jedrskim in tolikšni množini, da lahko priskoči na pomoč vsem svobodoljubnim narodom.

Državni tajnik Rusk je na zborovanju poljedelskih industrialcev očrtal glavne smernice ameriške zunanje politike, ki ima svoje temelje na vojaškem in agrarnem prvenstvu. Kljub svoji premoči pa bo nadaljevala Kennedyjevo mirovno politiko in bo podpirala gospodarsko nerazvite države.

Pod črnimi praporji

Prav svojevrstno demonstracijo so priredili nemški kmetje v okrožju vlemesta Hamburga, ker se nižajo cene poljskim pridelkom. V trinajstih dolgih povorkah s črnimi praporji na čelu so korakali prejšnji petek proti Hamburgu. Pred kolonami je ropotalo 200 težkih traktorjev. Na glavnem trgu je govoril kmetijski vodja Gunter Kaczinski, ki je napadal vlado zato, ker ne prepove uvoza kmečkih pridelkov iz Vzhodne Nemčije. Ta konkurenca, čeprav iz »bratskih« krajev, povzroča zastoj pri prodaji domačega blaga. Prav tako pa nastopajo nemški kmetje proti uvažanju pridelkov iz zapadnoevropskih držav. Proglasili so geslo »Nemški kruh na nemško mizo«.

Blagor njim, da ga imajo toliko!

Zapel je kot labod

V nedeljo so v prisotnosti državnega predsednika odkrili v milanski Scali bro-nast kip italijanskemu skladatelju Pietru Mascagniju.

Spominjali so se stoletnice rojstva velikega mojstra italijanske opere. V družini revnega peka v Livornu je prišel na svet ta skladatelj, ki je danes znan po vsem kulturnem svetu. Že v mladih letih je pokazal veliko glasbeno nadarjenost. Našel je tudi bogatega podpornika, ki mu je plačeval šolanje na milanskem konservatoriju. Mascagni pa ni dolgo vzdržal v učilnicah in pri klavirju in je že po nekaj letih zapustil šolo. Šel je po svetu kot kapelnik potujoče glasbene skupine. Niti sanjalo se mu ni, da bo kdaj postal slaven in da bo zložil opero, ki bo ostala vedno živa.

Posrečilo pa se mu je eno delo, edino veliko v njegovem umetniškem ustvarjanju, ki je obenem nekaj njegov labodji spev: »Cavalleria rusticana«.

Zanimiva je zgodovina te njegove prve opere, ki ga je povzdignila v slavo. Itali-

janska muzikalna založba Sonzogno je razpisala nagradno tekmovanje za opero v enem dejanju. Pogoji pa je bil, da mora biti opera prvo odrsko delo skladatelja. Pietro Mascagni je slučajno bral v časopisih o razpisu tekmovanja. Imel je samo dva meseca časa na razpolago. Pogumno se je lotil dela. Na kar ni niti upal, to se je uresničilo. Zmagal je in je dobil prvo nagrado.

Prehitel je tudi svojega tekmeca mojstra Leoncavalla, ki je poslal Sonzognu svojo opero enodejanko »Bajazzo«. Obe operi, združeni v enovečerni nastop, sta šli že preko vseh evropskih in tujih odrov. Prvenstvo pa je obdržal Mascagni. Postal je svetovnoznan. Odprle so se mu častne službe v Operi Rossini v Pesaru in potem kot ravnatelj rimskega konservatorja. Skomponiral je še dosti drugih del, a z nobenim ni dosegel takega viška kot s »Cavalleria rusticana«. Umrl je v Rimu 2. avgusta 1945.

Tržaškega

Prosek:

VPRAŠANJE POSTARJA V KRAJKEM REŠENO

Zvedeli smo, da se bo v najkrajšem času ugodno rešilo vprašanje, ki je svoj čas upravičeno vzbudilo veliko negotovost v naši vasi in ki zadeva stanje na tukajšnjem poštnem uradu, kjer v zadnjem času ni nobenega uslužbenca, ki bi znal slovenski.

Da se ta zadeva pravično reši, je bil, kot znano, ustanovljen poseben vaški odbor, za stvar pa se je takoj zavzel tudi Svet Skupne slovenske liste. Prav na njegovo posredovanje pa se bo to vprašanje, kot smo zvedeli, v najkrajšem času uredilo tako, da bo v proseškem poštnem uradu nameščen slovenski uslužbenec, kot ustreza potrebi in želji vsega prizadetega prebivalstva.

Nabrežina:

SEJA OBČINSKEGA SVETA

V ponedeljek se je sestal devinsko-nabrežinski občinski svet. V začetku seje je svet po priložnostnem govoru župana Škrka počastil z enominutnim molkom spomin tragično preminulega ameriškega predsednika Kennedyja.

Župan je nato predložil občinskemu svetu resolucijo, ki obravnava vprašanje naraščanja draginje. Resolucija med drugim priporoča potrošnikom, naj zlasti ob skrajšnjih praznikih pazijo na potrošnjo, hkrati pa poziva trgovce, naj ohranijo cene blaga na dosednji višini in naj ne segajo po neupravičenih podražitvah.

Svet je zatem po kratki razpravi določil podjetju »Marmifera Gorlato« iz Nabrežine, ki izkorišča neki občinski kamnolom, novo najemnino za leto 1963. Najemnina znaša 600 tisoč lir letno, namesto dosedanjih 320 tisoč. Svetovavci so tudi odobrili doklade na predmete, ki so podvrženi trošarini. Doklade so enake kot lani, le da se znižajo za 50% pri jedilnem olju.

Na koncu je svet proučil nekaj prošenj za nakup občinskih zemljišč ter razpravljal o novem organiku stalnih občinskih uslužbencev. Prefektura je namreč le delno sprejela prvotni predlog občinskega sveta, tako da je občini priznala mesto stražnika, tri mesta za smetarje in eno mesto za zidarja. Svet pa je sklenil vztrajati na prejšnji zahtevi, po kateri bi bilo treba nastaviti še enega uradnika, enega knjigovodja in tri cestarje. Svoj sklep so svetovavci utemeljevali z dejstvom, da se občina stalno razvija tako po številu prebivalcev kot po drugih gospodarskih dejavnostih.

Sempolaj:

LEP DOMAČ PRAZNIK

V nedeljo smo imeli v naši vasi lep domač praznik. V župnijski cerkvi so bile blagoslovljene nove orgle, za nabavo katerih si je veliko prizadeval že prejšnji dolgoletni župnik in dekan pok. Štanta, njegovo delo pa dovršil sedanji župnik Mazora. Pri cerkveni slovesnosti je spregovoril nadškofijski kancler dr. Klinec. Poudaril je zlasti pomen, ki ga imata glasba in

petje pri službi božji, ter zaželel, da bi nove orgle pripomogle k boljšemu in globljemu verskemu življenju v fari. Orgle je blagoslovil goriški kanonik msgr. Ristitz. Med cerkveno slovesnostjo je ubrano pel zbor, ki ga je dirigiral dr. Zorko Harej, na orglah pa je spremljal dr. Humbert Mamolo.

Ob tej priložnosti izražamo željo, da bi ta odlični pevski nastop ne ostal osamljen. Lepo bi namreč bilo, če bi v domači cerkvi vedno lahko slišali tako lepo petje. To bo mogoče, če bo zbor ohranil sedanje število pevcev in zlasti če bo pridno ter požrtvovalno vadil.

Cerovlje:

SPET PRERANA SMRT

Z bliskovito naglico se je v nedeljo zjutraj razširila po vasi in bližnji okolici žalostna vest, da se je v noči med soboto in nedeljo smrtno ponesrečil 19-letni domačin Ciril Legiša. Ko se je mladenič vračal na motorju iz Tržiča proti domu, je avto, ki je prihajal iz nasprotne strani in ki ga je vozil neki trgovski potnik, iznenada prečkal cesto, tako da se je motorist z vso silo vanj zaletel in bil na mestu mrtev.

Pokojnikovo truplo smo v nedeljo položili k večnemu počitku na mavlinjskem pokopališču. Tragična smrt mladega vaščana nas je toliko bolj presunila, ker še ni dolgo tega, kar je postal žrtev prometne nesreče drug mladenič iz naše vasi.

Naj pokojniku sveti večna luč. Sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

OBVESTILO ŽIVINOREJCEM

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da po določbah »zelenega načrta« lahko naroči določeno količino močnega krmila, kdor redi krave - mlekarice. Za vsako kravo sme naročiti 50 kg krmila, za kar mora plačati 1.650 lir (krmilo stane 3.300 lir za stot).

Prošnje za nakup krmila je treba predložiti živinorejskemu odseku Kmetijskega nadzorništva. Naročila se sprejemajo od 14. t. m. dalje, dokler se ne izčrpa vsota, ki je bila v ta namen določena. Krmila pa bo razdeljeval Kmetijski konzorcij.

—0—

OBVESTILO

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča živinorejcem zgornje in devinsko-nabrežinske občine, da se je 10. t. m. ponovno pričel pregled hlevov z namenom, da se ugotovi, ali posamezna goveda boleha za brucelozo in koliko je ta bolezen razširjena.

Pri posameznih živinorejcih se bo zgledil poverjenik Kmetijskega nadzorništva, da prevzame malo količino mleka (vseh krav mlekaric). To mleko bo nato dostavljeno v piskovalnemu inštitutu v Vidnu, ki bo ugotovil, če je mleko okuženo po brucelozi.

BOŽIČNE RAZGLEDNICE

»Mladika« je izdala tri motive umetniških božičnih razglednic: dve sta delo akad. kiparja Franceta Goršeta, ena pa akad. slikarja Toneta Kralja. V pomanjkanju slovenskih božičnih razglednic, na katerih pogosto ni sledu o božični skrivnosti, pa tudi nič našega, domačega ni na njih, je pobuda »Mladike« hvalevredna. Razglednice so lepo izdelane in bodo naši ljudje gotovo najprej segali po njih, ko bodo odposlali toliko voščil za praznike.

KOČLJIV PROBLEM

Na tržaškem županstvu se je sestala komisija, ki ima nalogo, da prouči predlog, naj se poobčinijo ali municipalizirajo tiste avtobusne proge, na katerih sedaj vozijo zasebni avtobusi. Gre za skupno 13 prog, ki naj bi jih prevzela Acegat.

Predlog je načelno pravilen, vendar se nam zdi, da bi morali najprej korenito urediti, se pravi ozdraviti že obstoječe občinsko podjetje, ki leto za letom izkazuje neverjetno visok primanjkljaj, preden bi mu naprtli nove dolžnosti, se pravi nove proge.

Smrt Mirka Kosmine

Po krajši, a hudi bolezni je v torek zvečer umrl v tržaški bolnišnici ravnatelj Založništva tržaškega tiska in znani slovenski politični delavec v Trstu Mirko Kosmina. Bilo mu je 59 let. Pokojnik je v vsej povojni dobi zavzemal vodilna mesta najprej v vrstah Osvobodilne fronte in po njeni reorganizaciji v vrstah Neodvisne socialistične zveze. Bil je hkrati dolgo let tajnik Kmečke zveze, ob ustanovitvi Slovenske kulturne gospodarske zveze pa je prevzel tajniško mesto, ki ga je odložil pred približno dvema letoma, ko so se pojavili prvi znaki bolezni, ki ga je sedaj spravila v grob.

Po razpustitvi NSZ se ni vključil v nobeno od dveh italijanskih levičarskih strank, temveč se raje posvetil narodnoobrambenemu delu in zlasti Založništvu tržaškega tiska, lastniku tiskarne v ul. Montecchi pri Sv. Jakobu, ki med drugim izdaja »Primorski dnevnik«.

Med vojno je bil od nacistov aretiran in odposlan v zloglasno koncentracijsko taborišče Buchenwald.

V njegovem političnem delovanju sta prihajala do izraza bojevitost in ognjevitost značaja, vendar je bil vselej lojalni sobesednik, kar mu morajo priznati tudi njegovi politični in idejni nasprotniki. Mirka Kosmina pa je odlikovala predvsem tale lastnost: bil je globoko zaveden Slovenec in odločen ter nesebičen bорец za pravice svojega ljudstva, kar je odločilno pripomoglo, da je v važnih narodnih vprašanjih vselej znal najti skupen jezik tudi z ljudmi, ki so mu bili idejno nasprotni.

Naj v miru počiva v domači zemlji. Hudo prizadeti družini izreka naš list globoko sožalje.

Beneška Slovenija

MAŽEROLE

Gnusni zločin, ki se je pripetil 7. januarja 1960 v Mažerolah, še vedno razburja duhove. Kakor se kdo še spominja, so tisti dan našli v bližnjem gozdu pri vasi umorjeno Pierino Cassino, obešeno z žico na veje, kakor da bi bila križana. Umora sta bila oddolžena njena sorodnika Lino Cencig in Peter Macorig. Porotno sodišče v Vidnu je obsodilo prvega na dosmrtno ječo, drugega na 23 let ječe. Branitelji obtožencev so vložili priziv, češ da je žrtev umrla od mraza in da je nista obtoženca naravnost usmrtila. Lani v aprilu se je

ODLIČNO USPELO TEKMOVANJE

Ena največjih privlačnosti ob dnevnih goriškega sejma je bila brez dvoma druga mednarodna pevška tekma. Z veliko skrbjo in požrtvovalnostjo jo je pripravilo domače pevsko društvo »Seghizzi« v veliki telovadni dvorani. Nastopi tekmovalnih zborov so si sledili v soboto zvečer ter v nedeljo: dopoldne, popoldne in zvečer. Štirikrat je torej občinstvo napolnilo velikan-sko dvorano; vsakokrat tudi najmanj polovica Slovencev. V izredno pohvalo ome-njenemu društvu, kakor tudi pripravljal-nemu odboru in tudi županstvu moramo zapisati, da so v pravem pojmovanju kul-turnega zblíževanja povabili k nastopu tu-di 8 slovenskih zborov iz naših krajev in iz Slovenije. Nekdanji trdi led topoglave narodne nestrpnosti je bil prebit. Goriški italijanski zbor je na koncu zapel celo v slovenščini Ravnikovo »Kam si šla«.

Vseh najavljenih zborov je bilo 23 moških in mešanih s približno 800 pevci. Nekateri zbori se iz tehničnih razlogov niso udeležili pevskih tekem. Mešani zbori v kategoriji A so morali nastopiti z obvezno polifonično skladbo »Adoramus« goriškega kapucina O. Miollisa, moški pa s »Cantate Domino«.

Poslušali smo sledeče slovenske zборе: »Lipa«, moški zbor iz Ajdovščine; »Simon Gregorčič«, moški iz Kobarida; »Tone Tomšič«, mešani iz Ljubljane; »Jacopus Gallus«, mešani iz Trsta; »Lojze Bratuž«, mešani iz Gorice in »Hraste«, mešani iz Doberdoba, edini z dirigentinjo Adelo Ferletiče-vo.

Po sklepu mednarodnega razsodišča so se mnogi slovenski zbori uvrstili med prve. Ljubljanski mešani pevski zbor, ki je bil tudi najštevilnejši, je odnesel prvo nagrado; na drugem mestu v vrsti mešanih zborov je »Tartini« iz Trsta in na tretjem slovenski »Jacopus Gallus« pod vodstvom Ubalda Vrabca. Izmed moških zborov je bil po mnenju razsodišča najboljši »Illersberg« iz Trsta, za njim zbor »Grión« iz Tržiča in kot tretji »Lipa« iz Ajdovščine, ki je želel v tej vrsti največ pohvale.

V nedeljo zvečer sta se še posebej izkazala, po razdelitvi nagrad, oba zmagovalca. Bil je pravi užitek poslušati zlate glasove, dinamiko in interpretacijo »Tomšičevcev«; že njih disciplinirani in samozavestni nastop je pokazal zborovo kvaliteto. Ploskanja ni bilo konca. Vreden drug mu je bil tržaški moški zbor, ki je v umetniški dovršenosti podal tržaške folklorne pesmi. Poslušavci obeh narodnosti so kar tekmovali,

li, kako bi pohvalili pevce, ki so pokazali, da je umetnost prava vez medsebojnega spoštovanja.

Isto misel je poudaril tudi goriški župan, ki se je udeležil zaključnega koncerta z drugimi predstavniki oblasti in je voščil, da bi se še srečali na takih plemenitih tekmah.

ENA PLAT SEJMA

Semenj svetega Andreja je za to leto zopet pri kraju. Le še redke stojnice z zabavišči nadaljujejo sejmarski vrvež, ki se vsako leto dvigne tja do svetega Miklavža, potem pa ponehne, dokler ne zginejo ob Novem letu še najbolj zapoznani »komedijanti«. Uradno se je sejem zaključil že v nedeljo. Zdaj pa začne organizatorji sejma in raznih prireditev s svojimi računi in obračuni.

Prvo vprašanje je, koliko je bilo obiskovavcev, če izvajamo meščane. Prejšnjo nedeljo računajo, da je prišlo okoli 10.000 tujcev v mesto, enako število v naslednjih dneh skupaj. Vseh torej okrog 20.000.

Kje pa je bila največja gneča? Tu je pa odgovor še lažji: na vinskem pokuševališču. Letos je že osemnajstič izvesilo veje ali kakor pravijo pristni Goričani »frasko« nad pokritim trgom. Od sobote opoldne do ponedeljka opolnoči je obiskalo vinsko razstavo 17.000 ljudi. Med ogledovanjem so se tudi dobro podprli. Spili so 56 hektolitrov vina, pojedli 3 kvintale salame in 3 kvintale piščancev in cvrtih rib. Na sosednji stojnici pred Ljudskim vrtoom je šaljivi kuhar razpečal tudi 3 stote piščancev na raznju. Koliko mandolata in sladkarij so prodali, ni prav znano. Vsekakor več kot lani, je povedal slaščičar, ki je cvrl velike ploskate »fancle« po 50 lir na Travniku. Stojničar z blagom sredi trga je metal ženicam ogrinjače kar po 50 lir. »Nekaj je zadaj«, so modrovalle ženske, vzela pa je vsaka po enega; ali je bil kratek ali dolg, je pa šele doma ugotovila.

Dvema, ki sta prodajala »bambole« obiskovavcem z onega kraja predora, je pa policija ugotovila, »kaj je zadaj«. Potegovala sta srečke iz vrečice z dvojnimi dnomi; zato tudi večina srečk ni zadela zaželenega dobitka. Ta in oni je nakupil toliko srečk, da bi si lahko nabavil »punco iz cunj« kar pri trgovcu.

ŠTEVERJAN

Vsi Števerjanci in večina Goričanov je poznala »Fonzota« na števerjanski občini. Njega ni več. Pokopali smo ga v nedeljo popoldne, ko je učakal komaj 56 let. Ni pa mogel videti pokojni Alfonz Koršič poroke svoje drage hčerke, ki je bila zmenjena že davno prej prav na isti dan v petek zjutraj, ko je on ob desetih zvečer izdihnil v bolnišnici.

Rajnik je bil sin znane družine Koršičevih na Križadi. Po opravljeni trgovski šoli v Gorici je krepki mladenič, bistre glave, postal uradnik na občini v Kojskem. Po razmejitvi je prišel na domače županstvo. Pred dobrim letom je čutil bolezen na notranjih organih in na jetrih. Kazalo je, da ne bo nič hudega pri tako postavnem možakarju. Šlo je pa vedno na slabše

In Goriške

in je zaman iskal zdravja pri strokovnjakih. Pred nekaj tedni se je vrnil iz bolnišnice domov, a le za malo časa. Zavrtna bolezen ga je strla v najlepši moški dobi. Ženi, sinu in hčeri, bratu Remigiju in vsakemu sorodstvu izražamo globoko sožalje. Da bi rajni Alfonz na onem svetu užival vedno zdravje!

OBISK ČEZ MEJO

Prejšnji teden se je odpravila na obisk v sosednje obmejne kraje skupina županov iz občin videmske pokrajine. Italijanski gostje so se v soboto ustavili v Novi Gorici, kjer so imeli razgovore s predstavniki občinskih oblasti o komunalnih in urbanističnih vprašanjih. Popoldne so si šli ogledat vinsko klet na Dobrovo. V nedeljo so obiskali Ilirsko Bistrico. Naslednji dan so se ustavili v Kopru, kjer so jih zanimala nove pristaniške naprave, in v Izoli.

SOLSKA OBVESTILA

Ravnateljstvo gimnazije-liceja in učiteljskega s slovenskim učnim jezikom v Gorici, obvešča starše dijakov, da bo v nedeljo, 15. decembra, redni učiteljski sestanek v risalnici učiteljskega v ulici Croce. Pričetek ob 10. uri za gimnazijo-licej in ob 11. uri za učiteljske. Vabljeni!

Z odlokom višjih šolskih oblasti se s šolskim letom 1963/64 odvarja državni otroški vrtec, ki je dodeljen državnemu učiteljskega s slovenskim učnim jezikom v Gorici.

Vpisovanje otrok v ta otroški vrtec traja do 21. decembra t. l.

Obveščajo se starši, ki nameravajo vpisati svoje otroke v vrtec, da se zglasijo na tajništvo učiteljskega v ulici Croce, za potrebna pojasnila.

V pojasnilo staršem dodajamo, da novi vrtec ni isti, ki že deluje, pod občinsko upravo, v šolskem domu.

Šolsko skrbništvo v Gorici sporoča, da se bodo pisni izpiti za učiteljski natečaj, razpisan z okrožnico z dne 10. septembra t. l., začeli dne 8. januarja 1964 ob osmi uri in pol v prostorih tehničnega trgovskega zavoda »E. Ferri« v Gorici.

SOLSKI SINDIKAT

Sindikat slovenskih šolnikov v Gorici je imel v četrtek, 28. novembra, redni letni občni zbor v risalnici učiteljskega. Na dnevnem redu so bila običajna poročila odbora, nato pa volitev novega odbora. V izvršni svet so navzoči člani izvolili sledeče profesorje: Makuca, Bukovca, Renerja, Bednarika, Doktoriča, Sirka in Hub. Močnika. V nadzornem svetu so: prof. Kramer, Premrl in Šorlijeva. Po volitvah je občni zbor sprejel nekatere sklepe, ki se tičejo okrepitve sindikalnega življenja, in druge, ki so v zvezi s šolskimi zadevami.

Zahvala

Vdan v voljo božjo je umrl v petek 6. decembra,

Koršič Alfonz

Pogreb je bil v nedeljo, 8. decembra.

Zalujoči se iskreno zahvaljujejo č. g. duhovnikom, občinskemu svetu, gospodu županu iz Števerjana, cerkvenemu pevskemu zboru iz Števerjana, darovalcem cvetja in vsem udeležencem, ki so našega dobrega moža, očeta in brata spremili k večnemu počitku.

Zena Sofija, sin Klavdij in hčerka Neda, Brata Remigij in Ivan, sestra Lojza in ostali sorodniki

Gorica - Števerjan, 10. dec. 1963.

- Kanalška dolina

obravnavala obnovila pred prizivnim prvotnim sodiščem v Trstu, ki je določilo novo preiskavo. Ponovno obravnavo proti obsojencema so določili za prejšnjo soboto.

Do zaključka tudi to pot ni prišlo. Izvedenci si niso bili v svojih sodbah edini. Prizivno porotno sodišče je zato sprejelo predlog obrambe, naj se izvrši sodnijski pregled na mestu samem. Celotni sodni dvor z branitelji in tožilci se bo podal v Mažerole na kraj zločina. Dan pa še ni določen. Obravnavo je požrla že velikanska vsota denarja, zločin je pa vrzel slabo luč na vso vas.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prodoren uspeh „Slovenskega okteta“

Sloves Slovenskega okteta raste iz leta v leto: novi sestav — po Sulcevi smrti in upokojitvi obeh Petrovičev — je pod vodstvom dr. Valensa Voduška dosegel mnogo večjo izenačenost v kvaliteti glasov, pa tudi večjo komorno ubranost. In to so lastnosti, ki smo se jih zavedali in smo jih uživali posebno pri prvi četrtini sporeda, ki nam ga je v torko nudil Slovenski oktet v Avditoriju. Izvedba mojstrskih del iz polifonskega in klasičnega repertoarja je tako dosegla raven izredno dognane in doživete umetniške storitve, pri kateri je Oktetu uspelo ustvariti popolnoma zaokroženo glasbeno fiziognomijo vsaki izmed izvajanih del. Višek večera je bil nedvomno v pretresljivo preprosti in živo oblikovani izvedbi Mozartovega Ave verum corpus.

Pa tudi v drugi četrtini sporeda je Oktet potrdil vse to pri prednašanju nekaterih sodobnih umetnih pesmi slovenskih skladateljev.

Ostalo, dobro polovico sporeda so Oktetovci posvetili ljudski pesmi in so navdušili občinstvo prav tako z železnimi deli svojega repertoarja kakor tudi z novostmi. Prav pri izvajanju ljudskega repertoarja je Oktet že zdavnaj dosegel redko dosegljivo popolnost, ki mu je prinesla najširša priznanja, in je torej prav, da se mu ne izneveri. Pri nekaterih izmed ljudskih pesmi so zapeli solistične vloge Lipušček, Ognjanović, Grošelj in Kozlevčar. Posebno so nas presenetile storitve glasovno in muzikalno čudovitega Dragice Ognjanovića in Grošljeva solo v črnski duhovski pesmi, ko je z izredno vernostjo zapel note »dirty«, kar je tipična značilnost črnske glasbene folklore in kar je belemu pevcu zelo težko doseči. Izbor ljudskih pesmi za torkov spored je bil zelo pester in posrečen, če izvajamo dve Kernjakovi sladkobni in ceneni prireditbi koroških ljudskih pesmi, ki spadajo že kar v lahko glasbo. Pa tudi Kričkov prireditbi dveh moravskih ljudskih pesmi — in še posebno pesmi »Ej, hory, hory« — nam nista bili

pogodu zaradi prevelike in nepotrebne izumetničenosti, ob kateri povsem zbledi pristen žar teh prekrasnih ljudskih pesmi.

Zvest svoji kulturni tradiciji, je Oktet zapel vse pesmi v izvirnem jeziku s skoraj brezhibno dikcijo.

Občinstvo je napolnilo dvorano in galerijo Avditorija do take mere, kakršne nismo kot dolgoletni obiskovalci te dvorane še nikoli doživeli, in je sprejelo vsako izvedbo z dolgotrajnim in navdušenim ploskanjem.

Pavle Merku

—0—

HEMINGWAYEVA POSMRтна KNJIGA

Spomladi prihodnjega leta bo izšla še ena Hemingwayeva knjiga, prva po njegovi nesrečni smrti. V njej pripoveduje Hemingway o pariškem literarnem življenju po prvi svetovni vojni. Kot je znano, je spadal Hemingway k tisti skupini ameriških pisateljev, ki so po prvi svetovni vojni prostovoljno zapustili Ameriko in živeli raj v Parizu, v nekakem prostovoljnem pregnanstvu, ker se jim je zastudilo ameriško življenje s svojim utilitarnim stremljenjem in s svojim oboževanjem tehnike.

Naslov te Hemingwayeve knjige je »A moveable Feast« (Premični praznik).

ETRUSKANI SO POMAGALI USTANOVITI RIM?

Med nekim nedavnim izkopavanjem v Rimu so našli kos etruščanske vaze iz sedmega stoletja pred Kristusom. Na vazi je menda posvetilni napis. Arheologi smatrajo to najdbo za zelo važno, ker so prepričani, da je ta napis na vazi sploh najstarejši, kar so jih zdaj našli na področju rimskega mesta ne glede na jezik. Tako meče ta iznajdba novo luč na zgodovino rimskega mesta in potrjuje, da so živeli v starodavnem Rimu tudi Etruščani. Morda so sodelovali tudi pri ustanovitvi mesta. Neki rimski arheolog je tudi že razvozlat del napisa na vazi in razbral črke oziroma ime »Uknus«. Arheologi menijo, da je to ime tistega, ki je daroval vazo templju, v bližini katerega so jo našli.

Kot znano, arheologi še vedno niso razvozlati etruščanskega jezika, ki izvira baje z bližnjega vzhoda. Vedo le, da so Etruščani pisali od desne proti levi.

Ni lahko biti pisatelj

Sovjetski list »Literaturnaja Gazeta« sporoča, da bodo v prihodnjem letu nadaljevali objavljane Spominov Ilije Ehrenburga. Prvi del Spominov je izhajal v nadaljevanjih v mesečniku »Novi mir«, objavljane so pa prekinili letos spomladi, ko se je zaostriala propaganda proti liberalizmu v umetnosti in književnosti. Ehrenburg je v zadnjem objavljenem delu svojih Spominov zajel čas do konca druge svetovne vojne.

»Literaturnaja Gazeta« je tudi napovedala objavo novega romana Vladimir Dudinceva, avtorja v letu 1957 izdanega romana »Človek ne živi samo od kruha«. Tudi novi roman Dudinceva, ki bo imel naslov »Neznani vojak«, bo natisnjen najprej v reviji »Novi mir«.

»Strupen sovražnik našega naroda« — do te sode prihaja »Literaturnaja gazeta« o Rudolfu Hagelstangeju, piscu knjige »Lutke v lutki«. Ta knjiga je literarni plod tritedenskega potovanja, ki ga je napravil avtor pred letom dni v okviru nemško-sovjetske kulturne pogodbe. Ta pravkar objavljena sodbja je prvo javno sovjetsko obračunavanje z nedavno objavljenim knjigo, ki pa seveda ni dostopna široki javnosti v Sovjetski zvezi, da bi se lahko sama ustvarila svoje mnenje o njej.

Z »Lutkami v lutki« je dregnil Hagelstange, ki je pred kratkim obiskal tudi Trst in imel predavanje v tukajšnjem Nemškem kulturnem inštitutu v sršenovo gnezdo, kot se lahko zgodi vsakemu zahodnemu opazovalcu. Poskušal je kritično pisati o Sovjetski zvezi. Sovjetski kritik Boris Krimov graja avtorja, da je po njegovem pisanju rusko ljudstvo Pepelka, kateri manjka le še princ, seveda zahodnjaški princ, ki naj bi prišel po možnosti iz Zahodne Nemčije. Krimov pravi dalje, da se je Hagelstange lotil svoje teme z ošabnostjo »tako

UMETNIKI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Osrednji statistični urad v Washingtonu je objavil sporočilo, po katerem je število igravcev v Združenih državah nazadovalo za 26%. V letu 1950 je bilo v Združenih državah 18.288 igravcev in igravk, leta 1960 pa samo še 13.488. Zaradi ogromnega razvoja televizije v omenjenem desetletju se te številke, ki obsegajo gledališke, filmske, radijske in televizijske igravce, celo washingtonskim statističarjem zdijo uganka.

Število umetnikov, ki se preživljajo s književnostjo je na nasprotno poraslo za okoli 76%. Leta 1950 je bilo v Ameriki registriranih 16.228 književnikov, leta 1960 28.691. Tudi število slikarjev, kiparjev in glasbenikov je znatno poraslo.

TELEVIZIJSKI FILM V JUGOSLAVIJI

Dosedanja pogajanja med jugoslovansko televizijo in razdeljevalnimi podjetji glede na uvoz in predvajanje televizijskih filmov niso dala zadovoljivih uspehov. Zaradi tega in zaradi izkustev televizijskih ustanov v tujini, ki so se že davno borile s podobnimi težavami, je beograjski televizijski studio sklenil, da bo začel prihodnjo pomlad sam proizvajati igrane filme, ki bodo v glavnem drame družbenega in kriminalnega značaja, s katerimi upajo, da bodo zadovoljile velik del potrebe.

NAGRAJEN POLICIJSKI ROMAN

V Parizu so podelili nagrado »Quai des Orfèvres«, ki pomeni nekako Goncourtovo nagrado za policijske romane. Dobil jo je Roland Pidoux za roman »On y va, patron« (Kar gre, gospodar). Roman prikazuje preiskavo o umoru neke ženske, dogaja pa se v lyonski pokrajini. Roland Pidoux je sam policijski komisar v mestu Moulins.

Knjiga proti De Gaulle

Pariški sodišče bo 20. decembra odločilo o tem, če je slovita knjiga »Haute Cour« Alfreda Fabre-Lucea žaljiva za predsednika republike. Knjiga, ki so jo zaplenili nekaj dni potem, ko so prvo izdajo dostavili knjigarnam, ima za vsebino izmišljen proces proti generalu De Gaulle pred senatom vrhovnega sodišča zaradi njegove dejavnosti po letu 1958. V knjigi nastopajo različne osebnosti, nekatere resnične, druge izmišljene.

Na prvi razpravi sta izjavila obtoženi pisec Alfred Fabre-Luce in soobtožena lastnica založbe Julliardova, da knjiga noče žaliti poglavarja države; pisec je hotel ustvariti čisto literarno delo, kritike predsednika republike pa da so teoretične. To tezo zastopajo tudi branivci. Obtožba pa izjavlja, da so nekateri odstavki knjige očitno žaljivi.

Mladi glasbeniki iz Šempetra gostovali v Trstu

Na povabilo glasbene šole pri Glasbeni Matici so gostovali v soboto zvečer v Dijaškem domu v Trstu mladi glasbeniki iz Šempetra na oni strani meje. Nastopili so z orkestrom, harmonikarskim zborom in s solisti. Orkester je izvajal v prvem delu glasbo Leharja in Mascagnija pod vodstvom ravnatelja šempetrske glasbene šole Marjana Koniča. Spored pa je zaključil s skladbami Sibeliusa, Verdija in Gregorja. Orkester je napravil na poslušavce, ki so se številni zbrali za ta nastop v dvorani Dijaškega doma, prav dober vtis. Imeli so občutek, da mladi glasbeniki zelo resno jemljejo svojo nalogo, čeprav jih seveda še ni mogoče presojati z istimi merili kot »odrasle« orkestre.

Prisrčnega odobravanja sta bila deležna tudi violinista-solista Branko Brezavšek in Boris Krejnik, iz šole prof. Koniča.

Zbor harmonikarjev je nastopil pod vodstvom Severina Marvina in pokazal kar precejšnjo izvežbanost, čeprav si seveda ne more obetati takih umetniških dosežkov kot orkester. Kot solistka na harmoniko je nastopila Majda Furlan.

Posebne simpatije pa sta vzbudila mlada pianista Marko Vuk in Jožica Peric, ker sta dokazala že kar lepo mero znanja. Izvajala sta Griegov skladbi in znano je, da je Grieg tudi za uveljavljene pianiste precej trd oreh, prav zaradi svojih nežnih, a tehnično težkih melodij. Na žalost sta morala izvajati oba mlada pianista lepi in zahtevni skladbi na klavirju, ki po tehničnih kvalitetah nikakor ni ustrežal zahtevam. Kljub temu je bil učinek prav dober in priznanje občinstva je bilo temu primerno. Poslušavcem se je močno pripokupila tudi Helena Žižmond, ki je zaigrala po eno Beethovno in Chopinovo skladbo. Goričan Vojko Cotič je dobro odigral Mozartov »Turški marš«.

Postavil se je tudi klarinetist Vojko Bendnarik. Spremljali sta ga prav dostojno prof. Klavdija Janšek in Helena Žižmond.

Vsi nastopajoči so bili v čast svojim profesorjem, pri tržaškem občinstvu pa so zapustili željo, da bi nas še obiskali, tako da bi lahko spremljali njihov nadaljnji razvoj.

imenovanega civiliziranega zahodnega Evropejca ter hoče svojim bralcem vcepiti predstavo primitivnega, neizobraženega in hlapčevskega sovjetskega človeka, ki mu manjka zahodna civilizacija.

»Za mnoge epizode se zdi,« sodi nadalje Krimov, »kot da so pisane v prijateljskem duhu, toda to je samo površen ovoj knjige, zunanja lutka. Hagelstange je samo oblekel v drugo obliko rasno teorijo svojih somišljenikov, nemškofašističnih civilizatorjev. Za duševno razpoloženje pisca naj bi bilo značilno tudi to, da je »kot odpadnik prešel iz Vzhodne nemške republike na Zahod.«

»Literaturnaja gazeta« takole zaključuje svoje pisanje: »Hagelstange je nedvomno prišel v Sovjetsko zvezo s prav določenim namenom, kar so vedeli tudi tisti, ki so ga poslali kot uradnega zastopnika književnikov Zahodne Nemčije. Ali morda mislijo ti krogi, da bo nesramna zloraba prijateljskih čustev, odkritosrčnosti in gostoljubnosti sovjetskega človeka pospeševala utrjevanje kulturnih stikov in obnovitev zaupanja med našimi narodi?«

Na zasedanju vodstvenega odbora Evropske skupnosti pisateljev, ki se je v ponedeljek zaključilo v Rimu, pa je poročal delegat sovjetskih pisateljev, da se je že končala »spomladanska kriza« v sovjetski književnosti in da vsi pisatelji — proti katerim so takrat grmeli ali streljali vanje z zavistjo in fanatizmom zastrupljene puščice — »že spet opravljajo svoje normalne aktivnosti«. Njegova izjava se je nanašala na znano gonjo proti bolj svobodoljubnim pisateljem in umetnikom sploh, ki so jo sprožili letošnjo spomlad in katere tarči sta bila zlasti Jevtušenko in Voznesenski. Zda se sta oba navidezno »poboljšala«, to je, vrnila sta se na linijo. Oba sta objavila nekaj »pravovernih« pesmi.

GOSPODARSTVO

Vpliv mraza na vino

V navodilih za negovanje vina, zlasti mladega, večkrat čitamo in slišimo, naj vino izpostavimo vplivu mraza, mrzlega zraku. V ta namen imajo velika kletarstva posebne hladilne naprave, kakršnih si pa naši vinogradniki ne morejo nabaviti in zato si lahko privoščijo le naravne vire mraza. Mraz pa vinu lahko koristi, lahko pa tudi škoduje, kar je odvisno od tega, kaj hočemo s premrazitvijo doseči in kako mraz uporabljamo. Seveda je važna tudi stopinja mraza in koliko časa mraz na vino vpliva.

S premrazovanjem hočemo navadno doseči, da se vino kmalu in čimbolje sčisti, zbistri, istočasno pa tudi prej postara, dozori za hitro uporabo — če nam je starega vina zmanjkalo. Drugače pa uporabljajo zmrzovanje za zgostitev moštov: V vplivu mraza izpostavljenih moštih zmrzne voda, katero v obliki ledu odstranimo. Ker se pri nizki toploti najprej ošibi in potem sploh preneha delovanje kvasnic, hočemo večkrat s premrazovanjem sploh ustaviti vsako vrenje, da ostane mošt še sladek.

Kot rečeno, hoče naš vinogradnik s premrazovanjem zlasti doseči, da se mu vino kmalu zbistri. Mlado vino vsebuje namreč marsikaj, kar v vino ne spada in kar potem med dozorevanjem vina pade na dno sode, cisterne ali bednjev — plavnikov. Iz izločenega ali na dno vleženega se stvori drožje. Pri točni preiskavi drožja bi ugotovili kot sestavine: koščke grozdovine, cele ali dele jagodnih lupin, pečke in druge trde predmete; med drožjem se nahajajo najrazličnejše kvasnice, koristne in škodljive, še žive in delujoče, ali že izrabljene; vino odloži v drožje tudi nekatere neraztopne soli organskih kislin, kot sta jabolčna, vinska in druge; predvsem pa se iz vina izloči vinski kamen, ki se navadno oprime dog (grampa). Med našimi vinogradniki velja krivo mnenje, da nekaterim vinom koristi, če jih zlijemo na tuji vinski kamen, kar pa ni res. Če hočemo n. pr. vinu dodati vinske kisline, bomo raztopili v vinu sol te kisline, katero deloma še izdelujejo iz vinskega kamna. Moramo ločiti med soljo vinske kisline in vinskim kamnom, kot ločimo citronovo kislino od citron ali limon, iz katerih se izdeluje. Vinski kamen vinu nikdar ne koristi, pač pa večkrat zelo škoduje, posebno če začne gniti.

Pri letošnjem pridelku vina, ki je bil od boleznih in vremena tepen, je zelo važno, da izgine iz vina čimprej vse tisto, kar vino navadno izloči v drožje. Mnoga letošnja vina imajo črne in srdede drožje, ki dajejo vinom neprijeten okus in vonj po gnilem. Zato mora biti mlado vino čimprej pretočeno. Pred pretakanjem pa izstavimo vino vplivu mrzlega zraka. Odprimo okna in vrata, seveda naj bo oboje pod stalnim nadzorstvom pred tatovi, katerih je vedno več in ki imajo prav radi tudi salame, gnjati in podobne jestvine, ki se žal še vedno nahajajo v kletih skupaj z vinom.

Navadno zadostuje, da vpliva na vino mraz od 2-3 stop. C. skozi kakšen dober teden. — Potem preizkušamo, ali vino spreminja barvo ali ne, nakar ga pretakamo. — Če bi vino imelo slab okus in duh po gnilih drožjih, moramo vino takoj pretočiti, kakor hitro to opazimo, ne glede na vreme in šele nato ga premrazimo in seveda še enkrat pretočimo. Malo sladkih vin ne izpostavljamo vplivu mraza, da ne bi postala vlačljiva.

—0—

PROIZVODNJA SLADKORJA V FRANCII

Letošnji pridelek sladkorne pese v Franciji je dosegel 130 milijonov stotov in računajo, da bodo iz teh dobili 17.5 milij. stotov sladkorja in 1.2 milij. hl alkohola. — Pridelek pese je za 20% višji od lanskega, izdelek sladkorja pa ne bo za toliko višji, ker je pesa zaradi slabšega vremena nabrala manj sladkorja.

VEČJI STROŠEK — VEČJI DOBIČEK

V »Giornale di Agricoltura« od 1. decembra je napravljen račun stroškov in dohodkov enega ha, posajenega s koruzo, enkrat z domačo, drugič s križano ali hibridno koruzo. Čisti stroški — po odbitju dohodkov — znašajo pri domači koruzi 267.750 lir, pri hibridni pa 316.000 lir ali približno 50.000 več. Čisto drugo sliko pa dobimo, če upoštevamo dosežene pridelke. Pridelek zrnja pri hibridni je znašal 70 stotov, pri domači pa 45. Če napravimo ustrezne delitve, dobimo pri hibridni znesek 4.514 lir za lastno ceno stota zrnja, pri domači pa 5.950 lir ali nad 14 lir več pri kg. Taka višja cena je opravičena, če služi

domača koruza za človeško prehrano in je posebno okusna. Za živalsko prehrano pa je na vsak način na mestu samo hibridna, kar naj upoštevajo naši kmetovalci.

MREŽE PROTI TOČI

V videmski pokrajini urejujejo na več krajih naprave za zaščito kultur pred točo. Tvrde, ki nabavljajo potrebni material, nudijo tudi tehnično pomoč za ureditev. Strošek za zaščito enega ha površine znaša okoli milijon lir in pol.

Vprašanje rentabilnosti je odvisno od več činiteljev: kaj hočemo zaščititi? Ali jagode, cvetlice ali kaj drugega. Ali pada na dotičnem kraju toča bolj pogosto ali le redkokdaj? Strošek naprave, stroški vzdrževanja, strošek amortizacije itd.

Gotovo ne bo noben naš kmetovalec ali vrtnar tako neumen, da se bo odločil za tako zaščito, preden gre pregledat kako bližnjo napravo. Večja taka naprava je v Buttriju ob železniški progi iz Trsta čez Gorico v Videm.

MLEČNI AVTOMATI

Vedno bolj širijo avtomatične — samodelne razdeljevalce mleka: v posebno špranjo vtakneš novce in pri posebnem okencu — odprtini dobiš mleko v posebni posodici iz plastike. V ZDA je danes že nad 50.000 mlečnih avtomatičnih razdeljevalcev, poleg katerih delujejo ponekod tudi razdeljevalci piva, sadnih sokov itd. V Nemčiji je postavljenih ob avtnih cestah nad 60 takih mlečnih razdeljevalcev, ki so v počitniški dobi razdelili dnevno okoli 1000 politrskih posodic mleka. Posebne avtomatične razdeljevalce mleka imajo velika podjetja in tako deluje 100 takih v Kruppovih tvornicah v Porenju.

TRGATEV 1963 V ITALIJI

je po cenitvah Kmetijskih nadzorništev dala približno 85 milijonov stotov grozdja, od teh 7 milij. stotov namiznega in 78 milij. st. za vino. Pridelek vina znaša okoli 53 milij. hl.

Ženske so ubile kolonstvo (spolovinarstvo)

Nobeno dekle noče poročiti kolona. Če bi bil zlat, ne bi hotela z njim živeti v razpadajoči kolonski hiši, tako pravi. Fant pa se tudi ne bo sam ubil z zemljo, posebno... Človeku ni dobro samemu biti... Zato pa za dekletom v mesto, v industrijo.

Oba se sicer zavedata, da jima v mestu ne bo z rožicami posejano. Tja ju ne sili želja po mestnem uživanju, ki je prevečkrat tako grenko, in ju ne vabi želja po ženketu v lastnem žepu, saj ta ženket ne traja ves mesec ali teden. Blesk in udobnost stanovanja ju ne vabita, saj vesta, da se premnogi morajo zadovoljiti s temnim kotom. In delati bosta tudi morala, in večkrat celo hudo.

In kaj ju sili v mesto? Sili ju klic svobode, želja po spremembi, ker današnja mladina le slabo posluša starejše. Sploh pa ne posluša starejših, če so ti kakšne sitne mačehe, nikdar zadovoljne tete in nadušljivi strici. Mladino žene iz kolonske hiše želja po stalnem in zagotovljenem služku in pa potreba po svobodnem dihanju.

Eh, lepo in idilično je na deželi, v zeleni naravi in pod cvetočimi drevesi... Lepo in

idilično pa je le za tistega, ki se tam spreha in le površno opazuje.

—0—

UMETNO VZGOJENI NAJEZDNICI

Najejdniki so žuželke ali bakterije, ki uničujejo druge, človeku škodljive žuželke in bakterije ter so zaradi te dejavnosti človeku koristni, njegovi pravi zavezniki. V prirodi je teh najejdnikov mnogo, a dejansko jih le malo poznamo. V določenih ozirih pa je teh najejdnikov mnogo premalo: važno bi bilo, da bi nam kakšen najejdnik pomagal uničiti koloradskega hrošča, majskega hrošča, živalske obade, mnoge nalezljive muhe, kot črešnjevo in olivno... Za uničenje olivne muhe so odkrili učinkovitega najejdnika, katerega umetno vzgajajo in razmnožijo, potem pa razširijo med nasade oljk. Takega najejdnika so vzgajali na kmetijskem inštitutu pri univerzi v Palermu. Ko so jih spustili, so najejdniki kmalu obračunali z olivno muho. Ta najejdnik ima letno 20 rodov. Sedaj vzgajajo podobnega najejdnika proti kaparjem na agrumih. Ti kaparji živijo tudi v naših krajih.

Reportaža o ELVINI

R. B.

13

»Najprej bi rad slišal vso resnico,« je dejal. »Popolno resnico! — Kdo ste vi?«

»Elvina Ranieri!« je odločno odgovorila. Mladenka je stopila mimo njega k oknu in je brezbrizno gledala na ulico.

»Gospodična,« se je oglasil Sever iz zadaja.

»Želite?,« se je počasi obrnila k njemu.

»Prosim, povejte mi vendar resnico!« Naléhno je položil obe roki na njene rame. Ona se je nežno izvila iz njegovih rok. »Dobro,« je rekla z zadušnim glasom, »hočem vam odkriti resnico.«

»Morda, da je bila vaša sestra tista, ki je stanovala v Rožni ulici, ki je bila v službi pri podjetju Kora in ki je imela prijateljske stike z gospodom Kalcem?«

»Prav tako je,« je tiho pritrdila.

»In da ste vi šele nekaj dni v tem mestu?«

»Šele nekaj dni,« je poslušno odgovorila. Prestopil se je par korakov in je stal tesno ob njej.

»Čemu ste se torej prijavili kot Elvina Ranieri?«

Za spoznanje je še bolj prebledela.

»Nekaj sem hotela poizkusiti,« je negotovo šepetala, »prišla sem na vabilo v njenem pismu. Edino pismo, katero mi je pisala v vsem svojem življenju.«

»Vas je pričakovala?«

»Ne,« je pojasnila deklica, »ni me pričakovala. Bilo je poslovljno pismo.«

»Najbolje bo, da mi poveste vso zgodbo od kraja,« je predlagal Sever.

Prikimava je in si obisala lice. »Toda ne tu pri vhodu. Bolje bo v sprejemni sobi. Zdaj ne bo nikogar tam.«

Sprejemnica, kjer so gostje penzionarji tudi zajtrkovali, je bila ob tem času res

prazna. Stopila sta v sobo in Sever je skrbno zaprl vrata za seboj. Sedla sta na blazinjak. Deklica se je kar pogreznila na mehkem sedežu. Prišla je oči, se globoko naslonila in je začela z zamolklim glasom pripovedovati, kakor da govori o nečem, kar je že davno bilo.

»Pred leti je živela nekje na vzhodu družina inženirja Ranierija. Starši so imeli dva otroka. Dvojčki sta bili: Elvina in Lijana. Živel so udobno, meščansko življenje. Prišla je vojna. Družina je prišla ob vse svoje imetje. Pri nekem letalskem napadu sta bila oče in mati ubita. Sestrici sta se rešili, a sta postali siroti.«

Sever je povedal glavo. Kdo neki mu je že pripovedoval o žalostni usodi te družine? Šef pri podjetju Kora ali morda gospod Kalc?

»V tistih časih,« je nadaljevala deklica, »ni bilo to prav nič čudnega. Sestri sta bili že toliko odrasli, da sta si mogli pomagati. K sreči sta se obe prav dobro razumele. Prišli sta v kraj, kjer sta začeli lepo, mirno živeti.«

»Toda, kaj ima to opraviti...« jo je prekinil Sever.

»S tem kar vas zanima, hočete vedeti? Takoj bom prišla na to.« Obrnila je glavo od njega in govorila proti oknu: »Vse je šlo mirno svojo pot dalje, dokler ni prišlo nekega dne do prepira med obema. Vzrok je bil prav ničev. Morda je prišlo do tega samo zato, ker sta bili vedno skupaj. Tako se pač dogaja pri odraslih ljudeh ali pa... Sicer pa to ne spada sem. Lijana, ki je bila bolj občutljiva, je naslednjo noč zginila. Ker ni imela svojega potnega lista, je vzela kar sestrinega.«

»Aha, odtod kar naenkrat dve Elvini,« je pripomnil Sever, kateremu se je hipoma zdelo vse jasno.

»Da, tako je bilo.«

»Ste potem kaj slišali o svoji sestri?«

Dekle je odmajalo z glavo.

»Ničesar nisem več slišala o njej. Najprej sem mislila, da se bo že sama vrnila. Na žalost sem se uračunala. Jeza se je kmalu ohladila in se spremenila v gorečo skrb za edino bitje, ki mi je bilo pri srcu.«

»Niste mogli ničesar ukreniti, da bi jo našli?«

»Kaj sem hotela storiti? Lijana je bila polnoletna. Zaradi potnega lista je pa nisem hotela iskati. Čakala sem dolge tedne, mesece. Vedela sem, da je Lijana kljub veliki podobnosti z menoj, popolnoma drugačnega značaja. Nikakor pa ne slabega. Bog varuj, da bi mislila kaj takega. Bila pa je ponosna, malo lahkomišelnja, pustila se je brž vplivati od drugih, obenem pa je bila tudi nekoliko trmasta. Vse je bilo odvisno od okoliščin in v kakšno družbo je zašla.«

»Tista družba okoli Kalca ni bila prav primerna,« je dodal Sever skoraj proti svoji volji.

»Zvedela nisem nič,« je ona nadaljevala, »ne da bi odgovorila na njegovo pripombo. Niti nisem vedela, v kakšno smer se je Lijana odpeljala. Potem pa je prišlo tisto pismo...«

»Poslovljno pismo...?«

»Da, gospod Sever. Slučajno ga nimam pri sebi. Morda vam ga bom kdaj pokazala. To se pravi...« Rdečica je oblila njen obraz in je naglo nadaljevala: »Pismo, katero mi je Lijana poslala, je bil nekak obračun — z njo samo. Govorila je o tistem neumnem prepiru, o potnem listu, ki je kril njeno ime skozi eno leto. Pisala je o srečnem življenju, ko je dobila lepo mesto pri podjetju Kora. Potem pa je sledilo vse grdo, slabo.«

(Dalje)

Umor ameriškega predsednika, povzročen iz političnih nagibov, je zaprepastil ves svet. Vsi vodilni politiki, razen morda kitajskih, so na tiho še vedno v skrbeh, ali ne bo umor imel kakih posledic na mednarodne odnose? Doslej so še vsi politični atentati prinesli s seboj kaj slabega za človeštvo. Tu menimo predvsem o atentatih na vodilne državniške osebnosti.

Poskusi, da bi nasilno spravili iz življenja neljube politike, so že stari kot človeška zgodovina. V časih revolucij in prevratov so politični umori nekaj vsakdanjega, ker se takrat razbesnijo vse človeške strasti. Atentati v mirnih časih so pa plod kakega zanešenjaka ali pa kakih dobro organiziranih skrajnih struj, ki brez slehernega človečanskega čuta in popolnoma hladnokrvno naperijo orožje proti osebi, ki jim je napoti. Od takih organizacij plačane bedne postave atentatorjev menijo, da bodo z nasilnim posegom obrnile kolo zgodovinskih dogajanj. V resnici ga morda samo začasno malo zasuknejo, zgodovina pa se razvija po svoji zakonitosti.

Eden najbolj znanih političnih atentatov se je izvršil 15. marca leta 44. pr. Kr. na rimskega samoderžca Julija Cezarja. V srednjem veku ne slišimo o zahrbtnih umorih vladarjev in knezov, ker je bila v ljudeh

pregloboko ukoreninjena zavest, da so oblastniki naravnost »od Boga postavljeni«. V zadnjih 100 letih so postali umori vidnejših državnikov bolj uporabljeno politično orožje. Čez dve leti bo 100 let, odkar je rasni fanatik Booth ustrelil v gledališču predsednika Lincolna. Zazijal je prepad med Jugom in Severom Združenih držav.

Atentatorjev strel je zadel leta 1881 na postaji v Washingtonu drugega predsednika ZDA Jamesa Garfielda. Tretji umorjeni predsednik je bil priljubljeni Mc Kinley. Padel je pod streli zanešenega poljskega anarhista Czolgosa na panameriški razstavi v mestu Buffalo.

Velike posledice, to je izbruh prve svetovne vojne, je imel politični umor nadvojvode Franca Ferdinanda v Sarajevu 1. 1914.

Po prvi svetovni vojni so postali politični atentati kar sredstvo za politično obračunavanje. V Nemčiji so skrajni desničarji ubili leta 1919 bavarskega socialističnega vodjo Kurta Eisnerja, v Berlinu pa radikalno socialistinjo Rožo Luxemburg. Oba umora sta povzročila civilno vojno, iz katere se je izcimil hitlerizem z vsemi strahotnimi posledicami.

Politični atentati

Pa ni bilo še dovolj. Hitlerjanski plačanci so umorili leta 1921 voditelja nemškega katoliškega centra Matjo Erzbergerja. Eno leto za njim pa zunanjega ministra Rathenana. Hitlerju je bila po teh umorih odprta pot do oblasti. Fašisti in njih plačanci so spravili s sveta francoskega ministrskega predsednika Barthona. Ustrelil ga je v Marseju hrvatski ustaš, ko je sprejel jugoslovanskega kralja Aleksandra, ki se je tudi zgrudil smrtno zadet. Ti streli so pretrgali nit pomirjevalne politike v Evropi. Zajadrali smo proti drugi svetovni vojni. Umor avstrijskega kanclerja Engelberta Dollfusa leta 1934 je to jasno pokazal. Ko je padla ta ovira, je začel Hitler priključevati srednjeevropske dežele, kar je privedlo do drugega svetovnega pokola.

V mednarodnem svetu so žalostno odjeknili tudi streli, ki so smrtno zadeli leta 1948 Folka Bernadotteja, predsednika svetovne bratske organizacije, Rdečega križa.

K tem dvanajstim umorom se je pridružil še Kennedyjev, trinajsti v teh 100 letih, ki dokazuje, kako slepa je človeška politična strast.

ŠPORTNI PREGLED

Triestina v ospredju

V nedeljo so Triestina, kot tudi ostale nogometne enajstovice druge italijanske lige odigrale svojo dvanajsto tekmo letošnjega prvenstva. Triestina je tokrat dosegla svojo peto zmago. Čeprav s pomočjo enajstmetrovke je vendarle premagala ekipo Catanzaro (1:0).

Triestina se trenutno nahaja na sedmem mestu lestvice skupno s tremi drugimi ekipami in bo v nedeljo po vsej verjetnosti še na boljšem mestu (igrati mora doma s Foggio Incedit). Kaj bi lahko rekli o tej ekipi? Triestina je letošnje tekmovalje začela zelo slabo, saj je v prvih petih tekmah osvojila samo tri točke (zmaga proti Parma 3:1 in neodločen izid s Padovo 0:0) in se je nahajala na dnu lestvice. Zelo boleči so bili zlasti porazi proti enajstovicam: Lecco (0:2), Verona (0:2) in Udinese (0:1). Napad je torej bil neuspešen, obramba pa zelo slaba. V šestem kolu je tržaško moštvo vendarle doseglo zmago, saj je Pro Patria klonila z izidom 0:2. Toda prav kmalu je prišel poraz v Potenzi (1:3). To je bil zadnji slab izid za Triestino, ki se je naslednjo nedeljo ogorčeno borila v Palermu ter iztrgala točko (3:3). Sledili sta dve tekmi na tržaškem igrišču (Cagliari in Napoli) in Triestina je pobrala tri točke. Prvega decembra je moštvo odpotovalo v Benetke ter povsem nepričakovano zmagalo (2:1). To pomembno zmago so v nedeljo počastili z uspehom proti Catanzaru (1:0). Triestina je tako zaigrala pet tekem, ne da bi bila poražena ter pri tem osvojila kar osem točk. Vsekakor lep izkupiček.

Po nedeljski tekmi s Foggio čaka Triestino težak program: tekmi kot gost proti Bresciji in Simmenthal Monzi. Sledita tekmi v Trstu proti Cosenzi in Pratu, ter tekmi, obkraj kot gost, proti Alessandriji in Vareseju.

Sedanja lestvica druge lige je naslednja: 1. Cagliari 17, 2. Varese in Napoli 16, 4. Verona, Padova in Foggia 14, 7. Triestina, Pro Patria, Udinese in Lecco 13, 11. Brescia in Catanzaro 11, 13. Venezia in Potenza 10, 15. Cosenza in Palermo 9, 17.

Simmenthal Monza in Alessandria 8, 19. Prato 7 in 20. Parma 5.

Iz razpredelnice je razvidno, da je Cagliari najboljšo moštvo (Varese in Pro Patria pa sta igrali tekmo manj). To najbrž ustreza resnici, ker je ekipa zelo močna kot gost (osvojila je kar sedem točk od dvanajstih). Izgubila pa je samo eno tekmo, čeprav je zabil samo 10 golov (prejela jih je 7).

Varese je ostal še neporažen (5 zmag in 6 neodločenih izidov). Zanimivo je, da je Varese petkrat igral kot gost in petkrat zaigral neodločeno, doma pa vedno zmagal, razen enega remija. Varesejeva obramba je zelo čvrsta, saj je ekipa prejela samo tri gole, zabila pa jih je 16!

Kot Napoli tako je dobra tudi ekipa Verona, ki je igrala doma samo pet tekem. Najboljši strelec prvenstva je prav napadavec Napolija Gilardoni, ki je sedemkrat potresel nasprotnikovo mrežo. Dobri sta tudi Foggia in Padova (dobre obrambe in šibki napadi).

Sledi Triestina, ki ima tako skupno 5 zmag, 3 neodločene izide in 4 poraze (doma 6 zmag in 2 neodločena izida, kot gost: 1 zmaga, 1 neodločen izid in 4 porazi), zabila je 13 golov in jih prejela prav toliko. Najboljši napadavec je Porro, ki je zabil 5 golov. Pridejo nato Pro Patria, Udinese in Lecco.

Brescia ima 11 točk, čeprav jih je v resnici osvojila 18 (7 točk kazni), in spada med najboljše ekipe druge lige (7 zmag, 4 neodločeni izidi in 1 poraz — 20 golov doseženih proti 8 prejetih).

Ostale ekipe so šibke, med temi Prato in Parma, ki ni niti enkrat zmagala. Obe omenjeni ekipi imata zelo slabo obrambo.

Strokovnjaki predvidevajo, da bo boj za vstop v prvo ligo zelo ogorčen. Borilo se bo več ekip (Cagliari, Varese, Napoli, Verona in Brescia). Upamo, da bo vmes tudi Triestina.

ŽENA IN DOM

O BOŽIČNIH VOŠČILIH

Voščilo je zelo važna stvar, prav tako važna kot dragoceno darilo. Mnogokrat darilo, čeprav je izredno, lahko manj razveseli osebo kot iskren listek z voščili.

Velikokrat prihajamo v trgovino polne nakupljenih stvari in v naglici izberemo nekaj razglednic in listkov z voščili. Izbira teh pa mora biti napravljena z okusom in primerna osebi, kateri pošljemo. Izgibajmo se prevelikih kartonov, ki jih sploh ne moremo dati v nabiralnik, ako jih ne prepognemo, pa tudi premajhnih, kjer sploh ni prostora za pisanje, ne kupujmo. V prodaji so tudi nekateri listki z voščili tako kričavih barv, da nas spominjajo prej na pust kot na božič. Pustimo jih zato raje v trgovini in se odločimo za druge, bolj enostavne. Ne smemo pa pretiravati z enostavnostjo kot tiste, ki pošiljajo voščila na popolno bele papirju, brez nobenega znamenja, ki bi spominjalo na božič in ga ločilo od ostalega pisemskega papirja. To je seveda preravno. Navadna bela vizitka nam lahko služi samo zato, da z njo odgovorimo in se zahvalimo za prejeto voščilo. Nekateri imajo navado pošiljati razne kartončke čudnih oblik, kot trikotniki itd., z vrezanimi okni, vsemi pozlačenimi itd. Bolje je, da jih pustimo pri miru, ker so preveč kričave. Zakaj bi hotele na vsak način, da bi se vaše voščilo ločilo od drugih?

Pri izbiri razglednic z voščili se moramo ozirati najprej na starost osebe, ki jo prejme. Starejše osebe raje prejmejo razglednice s svetimi podobami, medtem ko bodo moderne slike bolj razveselile mlajše ljudi. Razglednic s smešnimi motivi ne pošiljajmo osebi, ki smo jo komaj spoznali.

Prva napaka, ki je ne smemo napraviti pri pisanju voščil je ta, da mislimo, da se bomo od-

križale tega dela v nekaj minutah. Naslov moramo napisati na roko in ne na pisalni stroj, kot to delajo trgovska podjetja. Poleg tega pa mora biti točen in čitljiv. Nekateri, ki se bojijo, da ne bi voščila vsem znancem, pošiljajo voščila tudi tistim, ki jim ne vedo pravih priimka. Tako bo npr. g. Abramič prejel voščilo, naslovljeno na g. Adamiča, kar mu verjetno ne bo preveč ugajalo. Poskrbimo torej najprej, da poizvemo za pravi priimek osebe, kateri voščimo. Voščilo pišemo s črnim ali modrim črnilom, nikoli pa z zelenim ali rdečim.

Kadar kupujemo razne listke z voščili, imajo ti ponavadi še natisnjeno: Vesele božične praznike ali Srečno novo leto. Dodamo nato še naš podpis in stvar je končana. Toda taka natisnjena voščila so precej mrzla, čeprav natisnjena v različnih jezikih, in poslužuje se jih na tisoče ljudi. Voščilo pa mora biti nekaj osebnega. Vi ga morate napisati z roko, zato da bo oseba, ki ga bo prejela, imela vtis, da ste ji z veseljem voščile in da ni bilo to le formalnost, ki jo je bilo treba opraviti v čim krajšem času. Zato boste dodale natisnanim voščilom vedno nekaj svojih na roko napisanih besed, kot: »Naj bi bil to najlepši božič za vas in vaše drage«, ali »in nasvidenje kmalu«, ali »In poleg voščil še mnogo toplih pozdravov...« Take in podobne besede lahko dodamo natisnanim voščilom: vsaka bo seveda izbrala tiste, ki ve, da bodo najbolj primerne osebi, katera prejme voščilo.

Ondina

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik
Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst,
ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

R. B.

Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

6.

V to živo kletje slovenskega srednjega šolstva na Goriškem je udarila leta 1914 prva svetovna vojna. V jeseni tistega leta so se šole še odprle. Na slovensko gimnazijo se je vpisalo kar 480 dijakov. Imela je že 5 razredov in 11 oddelkov. V I. razred slovenskega moškega učiteljskega se je prijavilo 40 novih dijakov. Že po prvem semestru je vojna vihra razgnala profesorje in dijake. Za binokosti 23. maja leta 1915 so se primorske srednje šole zaprle. Nad 1300 slovenskih srednješolcev je ostalo brez pouka.

Po izbruhu vojne med Italijo in Avstrijo so se dijaki in profesorji razpršili po vsej monarhiji. Moško in žensko učiteljske sta se zatekli v Trst že decembra 1915. Za goriško slovensko gimnazijo so pa določili prostor v Olomucu. Vseh bivših dijakov pa niso mogli spraviti tako daleč in so jo zato razdelili kar na več delov. Za dijake - begunce, razkropljene po Štajerskem, Avstriji, po Češkem in Moravskem so odprli tečaje v Kromerizu. Tam je bilo vseh dijakov približno 100. Podobni zaposlovalni tečaji so delovali tudi v Trstu za 90 dijakov. Vodil jih je profesor Karel Pirjevec. Ta okrnjena slovenska gimnazija je zbiral dijake od septembra 1916 do leta 1918. Bila je torej prva slovenska srednja šola v Trstu. Tik pred razsulom jo je Avstrija priznala kot popolno slovensko srednjo šolo. Polom avstro-ogrske monarhije je tudi njo pokopal.

V medvojni dobi smo imeli tudi 3 počitniške pripravljalne tečaje: v Sv. Križu na Vipavskem, v Tomaju za Kraševce in v Cerknem za Gore. Ustanovili in vodili so jih požrtvovalni profesorji kar na svojo roko. Marsikateremu dijaku so pomagali, da ni izgubil leta.

Malokomu bi pa bilo prišlo takrat na misel, da bo minilo več kot četrto stoletje, preden bodo goriški Slovenci zopet prišli do svojih šol, katere so si priborili s tako dolgotrajno borbo in z neštetiimi žrtvami. Goriški Slovenci so se skupaj z italijanskimi sodeželani borili za lastno šolstvo proti avstrijskim oblastem, ki so hotele oba življa na zapadni meji germanizirati.

Razumljivo je torej, da so upali Slovenci, da jim bo po zasedbi dala Italija vse pravice, katere jim je Avstrija kršila. To upanje so v novembru leta 1918 še podprli lepaki guvernerja nove Julijske krajine generala Petiti di Roreto, ki so v slovenščini oznanjali: »Slovenci! Italija, mogočna država velike svobode, vam bo dala iste pravice, kakor svojim državljanom. Dala vam bo šole v vašem jeziku in to v večjem številu, kot ste jih imeli pod Avstrijo.«

Že proti koncu vojne se je pri vrhovnem poveljstvu armade ustanovil poseben civilni urad, ki je imel med drugimi posli tudi nalogo zbirati otroke in otvarjati zanje šole. Izdelal je tudi načrt za ustanovitev srednjih šol. Do prave udeležitve pa ni prišlo.

Po vojnem presledku in s tistimi medvojnimi šolskimi drobci, katere sem prej omenjal, je prva začela delovati realka v Idriji.

(Dalje)

**Za
naše
najmlajše**

Piše
**WALDEMAR
BONSELS**

Čebelica Maja

Riše
MIKI MUSTER

154. Strašnih trenutkov, ki jih je prebila v pajkovem ujetništvu. Maja še dolgo ni mogla pozabiti. Kljub temu, da ni bila več neveden otrok, temveč krepka, lepa čebela, se je še vedno bala. Opustila je dolge polete in večino dni preždel na drevesu, na katerem si je bila uredila zavetišče. V samoti se je čedalje bolj oglasilo domotožje.

155. Prikrita pod listjem je od daleč opazovala polet tovarišic, čebel, ki so se vračale s polnimi koški medu domov. A ni se jim upala pridružiti. Le kako bi jo sprejeli doma, brezdelno potepenko? Samota pa je vedno bolj pritiskala, žalost domotožja je bila vedno hujša. Nekega dne se je Maja s svojo žalostjo že sredi popoldneva umaknila v votlinico.

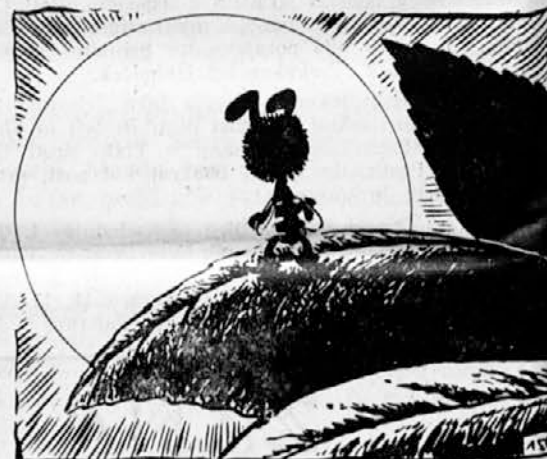
156. Sredi svojih žalostnih misli je čebelica zaspala in se zbudila šele ponoči, ob luninem svitu. Česa podobnega Maja še ni bila doživela! Z nepopisnim začudenjem je gledala svojo malo spalnico, ki je bila vsa polna tihe modrikaste svetlobe. Prihajala je skozi vhod, ki je bil od nje kakor pregrnjen s srebrnim zastorom. Čudovito spokojno je bilo.

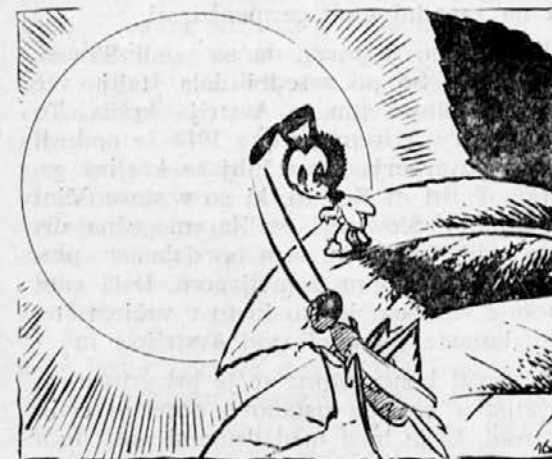
157. Zunaj se je razlegala nežna, sladka melodija. Počasi, vsa zmedena od te nenavadne lepote se je Maja približala izhodu. Kakor da bi čudež začaral svet! Daljna, tiha luč je srebrno oblivala ves svet, srebrnila rosne kapljice v travi in liste vitkih brez, prepredala je daljavo s tankimi koprrenami. »To je noč,« si je tiho dejala Maja.

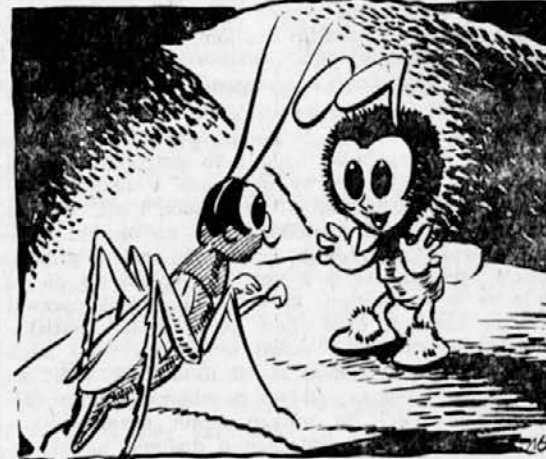
158. Visoko na nebu, nekoliko skrita za košato bukvičo, se je svetila okrogla srebrna plošča. Z nje se je spuščala na svet luč, ki je dajala vsemu tolikšno lepoto. Okrog nje pa se je svetlikalo brez števila drobnih lučic, ki so bile lepše in milejše od sleherne svetlobe, ki jo je Maja ugledala dolej. Od same sreče Maja ni vedela, kaj bi.

159. Iz premišljevanja o lepotah noči, o katerih je bila toliko slišala, pa skoraj ni mogla verjeti v njih resničnost, je Majo priklivala iz neposredne bližine glasna in zvonka melodija, ki jo je bila najbrž zbudila iz spanja. Kot da je to pesem mehko padajoče mesečine! Maja ni mogla ugotoviti, iz katere smeri se prelepa nočna pesem razlega.

160. Maja ni mogla več vzdržati v svojem skri-vališču. Prečudna lepota jo je vabila k sebi. Ko pa je že hotela odleteti v mesečino, je sedla na list v njeni bližini krilata živalca, ki je Maja še nikoli ni bila videla. Komaj je sedla, se je obrnila proti mesecu, malce dvignila ozko krilo in začela z nožico urno drgniti po njegovem robu. Čuj!

161. Kot da bi drobna žival igrala na skrite gosli — razlegla se je tista srebrna melodija, ki je polnila vso jasno noč. »Prekrasno,« je zašepetala Maja, »zares nebeško!« Poletela je h godcu. Ko se mu je približala, je prenehal igrati. Tišina je Majo zbegala. »Dobro noč,« ga je pozdravila zelo vljudno, ko si je priredila dnevni pozdrav.

162. »Ne zamerite, da vas motim,« je čebelica nagovorila živalca. »Toda vaša pesem je tako vabljiva, da se temu nisem mogla upreti.« Neznaneč jo je debelo pogledal: »Kakšno kobacalo pa ste videli!« — »Nisem kobacalo,« je resno odvrnila Maja, »Maja sem, iz ljudstva čebel.« Godec je pokimal.